

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kriterier för slutbedömningen i biologi och geografi

Hanna Pohjonen
undervisningsråd,
Enheten för allmänbildande utbildning och småbarnspedagogik

**Målen för undervisningen och
bedömningskriterierna**
– vid bildandet av slutvitsord
och som stöd för planeringen
av undervisningen

Hur har de nya kunskapskraven definierats?

- I arbetet med kunskapskraven deltog bland annat ämneslärare (kommentarsmöjligheter via webben och utlåtanden).
- Kunskapskraven för bedömningen har bildats utgående från de **befintliga** målen för undervisningen, föremålen för bedömningen och läroämnenas centrala innehåll.
- För att stödja slutbedömningen har man definierat **mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen**.
- I arbetet med kriterierna för slutbedömningen har man till vissa delar även bearbetat föremålen för bedömningen och kunskapskraven för vitsord 8, det vill säga beskrivningen av goda kunskaper.

Målet är att bedömningskriterierna ska vara entydiga och jämlika

- **Kunskapskraven för vitsorden 5, 7, (8) och 9** beskriver de kunskaper som förutsätts för att få vissa vitsord, men **de utgör inte mål för olika nivåer**. *Med andra ord har man definierat noggrannare vitsordsbeskrivningar för de redan befintliga målen för undervisningen och för målen för lärandet som härletts ur dem. Läroämnenas berörs alltså inte av några nya mål eller krav.*

M8 handleda eleven att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt digitala verktyg

Eleven lär sig att använda utrustning som behövs vid biologisk undersökning.

Eleven lär sig att använda digitala verktyg samt olika informationskällor i biologistudierna.

Användning av utrustning som behövs vid biologisk undersökning samt av teknologi och information

V5: Eleven deltar i undervisningen i laboratorium och i fält. Eleven använder under handledning några typer av utrustning som behövs vid biologisk undersökning. Eleven söker under handledning biologisk information från olika informationskällor.

Mål för undervisningen

Mål för lärandet som härletts ur målen för undervisningen

Föremål för bedömningen

Kunskapskrav för vitsorden 5, 7, 8 och 9

För läraren

För eleven

För läraren och eleven

Elevens kunnande

”ny”

”ny”

Principer

- Målen och de centrala innehållen för undervisningen i ett läroämne har i den lokala läroplanen fördelats mellan olika årskurser.
- Målen för elevens lärande har härletts ur målen för undervisningen. **Målen för lärandet fördelas inte mellan årskurserna.**
- Målen för lärandet som härletts ur målen för undervisningen beskriver vad en elev borde kunna när målet för undervisningen har uppnåtts eller studierna i läroämnet avslutas. Målen för lärandet beskriver de kunskaper som eleven uppnått i den grundläggande utbildningen och de används som stöd för slutbedömningen.
- Varje mål för undervisningen är lika viktigt med tanke på lärokursen i läroämnet som helhet, men målen för undervisningen är inte jämförbara med varandra inom ett läroämne, jfr. biologi:

M9 *"handleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen"*

"enskilda"
inlärningsuppgifter

versus

M7 *"handleda eleven att utveckla naturvetenskapligt tänkande och att förstå samband mellan orsak och verkan"*

Närvarande vid nästan
varje lektion

Kriteriearbetet grundar sig på Anderson & Krathwohls taxonomi

	Minnas	Förstå	Tillämpa	Analysera	Värdera	Skapa
Fakta-kunskap	M1: ...Eleven benämner världshaven och världsdelarna på kartan. (V5)					
Begrepps-kunskap						
Metod-kunskap	M1: ... som att tillämpa platsernas geografiska läge och namn för att beskriva och förklara geografiska fenomen. (V9)					
Meta-kognitiv kunskap			M11: Eleven jämför och bedömer olika sätt att delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor. (V9)			

Lärande

Geografisk kunskap och förståelse (M1–M4)

I synnerhet "geografiska färdigheter" (M5–M11) är kumulativa och kräver högre nivåer av tänkande och kunskap

Exempel på verb som används i kunskapskraven för slutbedömningen i geografi

Att bilda vitsord och fördela läroämnets mål och innehåll mellan årskurserna

- Då slutvitsordet bildas ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs, **7, 8 eller 9, enskilda mål** har ställts upp i den lokala läroplanen.
- I fråga om de **mål** för läroämnet där kunnande har påvisats i årskurserna 7 och 8, ska bedömningen tas i beaktande i slutbedömningen. Kunnandet som baserar sig på dessa mål ska bedömas med hjälp av bedömningskriterierna för slutbedömningen.

Ta i beaktande hur målen och de centrala innehållen för undervisningen har fördelats mellan årskurserna i er lokala läroplan!

Här har skett en tydlig förändring i bildandet av slutvitsord i biologi och geografi!

Kompensationsprincipen och mål som är olika till sin omfattning

- Kompensationsprincipen beskrivs i texten före tabellerna med bedömningskriterierna enligt följande: Om eleven uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det **kompensera** en underkänd eller svagare prestation i något annat mål.
 - Alla mål för undervisningen är lika viktiga men de skiljer sig från varandra till sin omfattning. En del mål riktar sig till processer eller färdigheter, en del mål hänför sig tydligt till ett specifikt innehåll.
 - Målen för undervisningen har fördelats mellan årskurserna i den lokala läroplanen: en del mål behandlas i alla årskurser, medan en del mål kanske bara ingår i en årskurs, beroende på läroämnet.
-

Mångsidig kompetens och elevens arbete ingår i bedömningen av läroämnena

- **I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet.** Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet bedöms även målområdena för mångsidig kompetens.
- Bedömningen av arbetet är en del av bedömningen av läroämnet. **Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet.** Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.

Formativ
bedömning

” ...då bedömningen genomförs i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.”

M9: Eleven deltar självständigt i fältundersökningar enligt anvisning. (V7)

M10: Eleven kan under handledning fungera som en del av gruppen. (V5)

M11: Eleven jämför och bedömer olika sätt att delta och påverka närmiljön, globala fenomen och regionala utvecklingsfrågor. (V9)

M9 = Mål 9 för undervisningen
V7 = beskrivning för vitsordet 7

M11: Eleven kan planera metoder för att varna om närmiljön och förverkligar något av dem. (M9)

M10: Eleven lyssnar på andras åsikter och framför sina egna åsikter kring geografiska frågor. (V7)

**Målen för undervisningen och
bedömningskriterierna**
– vid bildandet av slutvitsord
**och som stöd för planeringen
av undervisningen**

Planeringen av undervisningen (inlärningsuppgifterna) ska basera sig på målen

Exempel: mål 3 (M3) i biologi i årskurserna 7–9

Målet för undervisningen är att handleda eleven att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer och att förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald

I målet kombineras: **lärarens verksamhet + elevens aktivitet + frågor/fenomen som arbetet baserar sig på**

En utförligare beskrivning av målet för undervisningen skulle alltså vara:

handleda eleven **att undersöka hur organismer anpassar sig till olika livsmiljöer** och att **förstå vilken betydelse olika livsmiljöer har för naturens mångfald**

Målet omfattar följande delområden inom mångsidig kompetens: K4 Multilitteracitet och K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

Därtill innehållsområdena I1–4, I6

Planering av undervisningen

- Ska utgå från målen för undervisningen (och undervisningens innehåll) som fördelats mellan årskurserna
- Bedömning vid läsårets slut versus slutbedömning – när ska jag använda bedömningskriterierna för slutbedömningen?
- Jag behöver reflektera över vilka **mål för undervisningen** min undervisning ska omfatta och **hur** jag undervisar dem (pedagogiska metoder) + **vad** jag ska **bedöma** samt **hur**, dvs. val av bedömningsmetoder?

M1 handleda eleven att förstå grundstrukturen i ekosystemet och hur det fungerar samt att jämföra olika ekosystem och identifiera arter

Skogsekosystemets grundstruktur

Skogsekosystemets funktion

(Skogs)ekosystemets arter

(Vatten)ekosystemets grundstruktur

(Vatten)ekosystemets funktion

(Vatten)ekosystemets arter

Jämförelse av skogs-, vatten- och kärrekosystemen

I allmänhet undervisas skogsekosystemet i åk 7 och t.ex. vattenekosystemet i åk 8, ELLER i någon annan ordning...

Planering av undervisningen

Tabellen med kriterier för slutbedömningen kan vara till hjälp i slutbedömningen

- Vad mäter den bedömningsmetod jag valt samt hur?
- Stöder det mål som granskas något annat mål för undervisningen?
- När undervisning och när lärprocess?
- Hur samlas prov på kunnande in? Själv, tillsammans?

Vitsordet ska inte komma som en överraskning för eleven!

"prov på kunnande som bedöms"

Mål för undervisningen -> lärprocess

Undervisning, lärande
- formativ bedömning

HERBARIUM

Undervisning, lärande
- formativ bedömning

"rapport"

M9 handleda eleven att sammanställa en samling organismer och att odla växter för att förstå biologiska fenomen

Sammanställning av en samling organismer

Odling av växter

Kriterierna "delbeskrivningar" ska tas i beaktande i planeringen av undervisningen och i bedömningen

M3 handleda eleven att undersöka kulturgeografiska fenomen och kulturlandskap samt att förstå olika kulturer, näringsgrenar och människors liv i Finland och i olika områden i världen

Eleven kan benämna några kulturgeografiska fenomen som befolkning, näringar, trafikformer och turism i Finland och i övriga världen. (V5)

Eleven kan berätta om kulturgeografiska fenomen i Finland och i andra delar av världen.

Eleven berättar om vilka faktorer som påverkar kulturernas särdrag på olika områden.

Eleven jämför kulturlandskap i olika områden. (V8)

Kunskapskrav för vitsordet 8 (LP2014):

Eleven kan beskriva variationer i människors liv, kulturella särdrag och kulturlandskap i Finland och på andra håll i världen. (inte i kraft efter 1.8.2021)

Slutvitsord och avgångsbetyg

- **Slutvitsordet ska bildas** då undervisningen i lärokursen i läroämnet avslutas.
 - Om slutbedömningen i läroämnet genomförs i årskurs 7 eller 8 (eller på hösten i årskurs 9), ska **slutvitsordet i fråga antecknas** i läsårsbetyget och i ett eventuellt mellanbetyg.
- Dessa vitsord ska överföras till **avgångsbetyget** som ska ges på våren i årskurs 9. I avgångsbetyget ska också antecknas studiernas omfattning i årsveckotimmar i årskurserna 7–9.

Om man utfärdar mellanbetyg och t.ex. undervisningen i biologi fortsätter fram till våren, ska vitsordet på mellanbetyget då ges enligt målen för årskurs 9 och på våren i årskurs 9 ges ett slutvitsord? Slutvitsordet är ofta ett lägre vitsord och många elever kan bli förvånade över det.

- Bedömning för eventuellt mellanbetyg i årskurs 9.
- **Då slutvitsordet bildas** ska man ta i beaktande alla mål och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, oberoende av för vilken årskurs **7, 8 eller 9 enskilda mål** har ställts upp i den lokala läroplanen.
- Det innebär att slutvitsordet kan vara detsamma eller ett bättre eller sämre vitsord än det kunnande som visats i årskurs 9! För att undvika oklarheter är det bra att eleverna och vårdnadshavarna är välinformerade om bedömningsförfarandena och principerna för bedömningen.
- OBS! Beroende på vad man lokalt kommer överens kan man till exempel via Wilma informera eleverna och vårdnadshavarna om bedömningen och framstegen i studierna i årskurs 9.
- I årskurs 9 utfärdas inga läsårsbetyg – enbart avgångsbetyg (kapitel 6.11.2)

Samtidigt förverkligas också principen om öppenhet i bedömningen. "...eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande och kunnande...."